

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 7. Baptizandos, de pondere sublatos, à ministro mersos fuisse, rectos, & stantes mergi solitos, totumque hominis corpus in aquam mersum esse, ac ibidem de leuis tinctionis origine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

operationis auctoritas in figura Crucis omnibus sacra-
mentis largitur effectum, & cuncta peragat nomen,
quod omnibus nominibus eminet, à sacramentorum
veteris invocatum. Ex quibus collige, nō solum
infantes, sed etiam adultos in aquam merge-
re, moris fuisse.

Etiā ad-
ulti per im-
mercionem
baptiza-
bantur.

Baptizandos, de pondere sublato, à ministro mersos
fuisse: rectos, & stantes mergi solitos; totumque
humini corpus in aquam mersum esse; ac
ibidem de leuis tinctionis
origine.

CAP. VII.

Qvod ut admodum graue, ac laboriosum
ministris fuerit, tamen plerumque nul-
lum adiutorem, vel socium sibi asciscabant:
vetum hominem de pondere sublato, atque
in sua brachia elatum; soli in aquam demitte-
bant, quemadmodum multis coniecturis fa-
cile assequi possumus. Primo, quia Patres ipsā
mercionem describentes, solius ministri me-
morerunt; vt S. Dionysius Areopagita cap. de
baptismo: Hierarcha autem in loco superiori stans,
cum rursus sacerdotes ad aquas sub Hierarcha manu,
erat, qui initiatur, nomen citauerunt, ter quidem il-
lum demergit: Constantinus Imperator in edi-
cto ad Syluestrum: leuatoque me de venerabili fon-
te, induto vestibus candidis, septiformis gratia sancti
spiritus: conignationem adhibuit, beati chrismaris
vocatione: Seuerus Alexandrinus lib. de baptis-

Baptizag-
dū de pon-
dere subla-
tum mini-
ster solus
in aquam
mergebat.

mo: ponit sacerdos oleum oliuae in dola manus
 rotumque corpus eius, qui baptizatur, inq[ui]t, & in
 mittit illum in baptisterium, resuscitans ad vitam
 Simeon Metaphrastes de martyr S. Steph[ano]
 tifi. cum autem venisset hora vespertina, beatus
 aque in eo loco, quem pastoris titulum memorat
 se, diximus, itaque Nemesium in aquam demisit
 baptizavit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus
 sancti: pluresque alij, quorum auctoritates
 rum sacrarum monumenta consulentibus
 promptu erunt, tum quia secus baptismi for
 ma, ego te baptizo, mendax, & falsa fuisse, ho
 lij, quam minister, ad mergendum conce
 sent. potius enim plurali numero, quam singu
 lari vtendū fuerat: sicut omnibus ratione pro
 ditis perspicuum est. quare, cum baptismi for
 mam eo, quo diximus, modo conceptam fuisse
 se, nullus, quem ego sciam, adhuc dubitaret, ho
 lud efficitur, vt ad mersionem peragendam mi
 nister nulli^o opera vsus fuerit. quod si cuiquam
 honestati repugnasse videtur, vt Episcopus ho
 ptismi legitimus minister ipsum baptizantem
 brachijs, vel manibus versaret, cum praeter
 nudi ad baptismum accederent, & etiam ma
 lieres sacris baptismalibus ab eodem immo
 rentur: eum parum sapere, necesse est: qui
 Ecclesiae surgentis mores aureos ignoret: qui
 nunquam legerit, nudos & daemones carere
 humani generis hostibus nuncium remissis
 & sacro oleo delibutos esse. quae cum a pura
 religionis cultoribus sine pudoris iactura pro
 starentur, non est, cur in re pari honestatem
 desideremus. Et si rursus obiiciat, in amantem

vix induci, gyganteæ molis corpora, qualia
 nonnulla rellus prisca ætate produxit, a baptif-
 mii breuioribus ministris sublata fuisse: quia
 credibile est, infirmarum fuisse virium nonnul-
 las, qui portentosæ proceritatis homines sine
 alterius ope versare non possent: facilis respō-
 sio est, nam & sustollendi difficultas minuitur:
 si meminerimus, ministrum in aqua stecisse,
 ipsosque baptizandos rectos mergi solitos, at-
 que pedibus imam baptisterij partem tetigisse:
 & baptizatos olim a susceptoribus in brachia
 susceptos fuisse, præter innumeras authorita-
 tes, ex ipsa nominis ethymologia colligitur:
 quos cum vel sua cuiusque imbecillitas, vel al-
 terius pondus ab eo munere reuocare minime
 potuerit: stultum est arbitrari, eadem ministris,
 ne soli baptizandos in aquam mergerent, im-
 pedimento fuisse, quanquam (vt cum aduersa-
 rio liberaliter agamus) non vsque adeo aliena
 auxilia a ministro remouemus, quin illis ali-
 qua ratione opus fuerit, nam fieri potuit, vt ba-
 ptizandi vel ipsi in baptisterium ingrederentur:
 sicut indicat illud vitæ S. Sebast. ex antiquo
 manuscripto codice apud Surium: *genua simul
 plantæque pedum eius ita sunt incolumes reddita, vt
 velut paruulus renouatis pedibus suis in fontem des-
 cenderet, ac Tertulliani lib. de spectacul. cum a-
 quam ingressi, fidem Christianam in legis sue verba
 profiterentur, vel ab aliis demitterentur. Sed iam
 ingresses, vel demissos solus Episcopus in a-
 quam mergebat, vel, si is infirma valetudine
 esset, dignior presbyter in illius locum suffi-
 ciebatur, qui ministri munere fungeretur,*

Bap-
 tizati-
 onis
 ritus
 in
 anti-
 que
 scrip-
 turis
 non
 reperitur

Baptizandi
stantes, &
recti in a-
quam mer-
gebantur.

Quæri autem hic potest, num trāsuerū, quom-
admodum mos recens tenet, an stantes, ac ce-
cti, in aquam mergerentur, & an aliquam por-
do corporis partem, an vero totum mergeret.
solenne esset. De quibus quid veterum Pæ-
lectio, vel coniectura mihi suppediet, in me-
dium afferam. primum quidem à scriptoribus
traditum non est: sed erectos, & cellos, pedi-
bus in lauacrum præeuntibus, mergi solere,
ex Ioanne Mosco videor collegisse. Nam in
cap. 176. Prati spiritualis memorat, Hebræam
quendam, multis Christianis comitantibus, in
Eremum peruenisse, vbi cum partim maximo
caloribus, partim siti diuturna vsque ad super-
num spiritum laboraret, sacrosanctum bap-
tismum flagitauit. cui cum morem gerere loci
quod in Ecclesiasticum ordinem cooperari non
erant, & aqua deerat, diu recusassent: tandem
multis, & sæpe iteratis precibus fatigati, ne in-
ternis suppliciis deuotus ex hac vita decederet,
decumbentem in lecto in pedes erectis,
deficienteque aqua, super caput arenam effusa-
dentes, in Christianorum numerum reuoluit.
nolite, inquit, pati, vt Hebræus moriar; sed tanquam
Christiani facite mecum misericordiam: & baptizate
me, vt Christianus de hac vita exeam, & ad Deum
pergam, nos vero dicebamus ei, vere frater,
non licet nobis hoc facere: seculares enim sumus, &
autem Episcoporum, & presbyterorum opus est: &
neque aqua hic est. ille vero persistebat similiter, &
iurans nos, & plura etiam cum lachrymis adiecit,
ac dicens: nolite Christiani me priuare hoc diuinitus
indulto munere. cum ergo in magna hæsitatio esset,

Induimus ille, diuinitus inspiratus, ait nobis: e-
 xite illum, & exiite. ereximus itaque cum magno
 labore illum, erectumque tenentes exuimus. Indu-
 frinus autem ille, implens ambas manus suas arena,
 tertio effudit super caput eius, dicens ita: baptizatur,
 &c. licet autem constet, propter aquae defe-
 ctionem, illud verè baptisma non fuisse: tamen
 illi legitimum baptismum se conferre, putau-
 erunt: atque ita receptas, ac solitas caeremonias
 adhibere: sicut legentibus patet, qui sane fru-
 strâ hominem, animam agentem, in pedes ere-
 xissent, nisi stantes baptizari, communis Ecclē-
 siæ consuetudo postulasset. Verum apertius
 testimonium præbet baptismi S. Augustini,
 Deodati, & Alypij imago, quam in æde S. Au-
 gustini religioni consecrata videmus, vbi tres
 eximie virtutis, & sanctimonie viri à Beato
 Ambrosio stantes abluuntur. quanquam auctor
 in eo manifestè falsus est, quod infusionis bap-
 tismum expressit: cum is solummodo, neces-
 sitate postulante, conferretur. De altero vero
 nullus ambigendi locus superest, cum perspi-
 cuè sit, totum hominis corpus in aquam mer-
 sum fuisse. Nam & verbum, *mergo*, siue *baptizo*,
 id apertè significare videtur, & Patres, dum
 mentionem in baptismo suis scriptis tradide-
 runt, nunquam partis alicuius sigillatim me-
 minere. quod argumento est, totum corpus,
 nulla parte excepta, mergi solitum esse. Dein-
 de quia si solum corporis pars in aquam mer-
 sa fuisset nihil obstitisse videretur, quò minus et-
 iam ægrotis baptismus per quæ mersionē dari
 potuisset, quoniam non maius periculum, vel

Baptizandi
 totum cor-
 pus in aquâ
 mergeba-
 tur.

damnum ægrotanti affertur: si manus, arpe-
des in aquam mergas: quam si aqua in eorum
fundatur, aut aque aspersione tingantur, æ-
grotos mergi non licuisse, locus ex Cyrena
allatus, multiq; alij præterea facile declarant.
Igitur totum corpus in aquam merum esse
tendum est. Accedit etiam quod Prudentius
Psychomachia, scribens non de cere Christi-
num, post Crucis signum, chrismate in fronte
ipsius inscriptum, & post candidam in bono-
mo sumptam, molli, & luxurioso mitræ, vel-
que ornamento uti, pectoris in aquam meri
mentionem facit. Quare, cum erecti, sicut
dictum est, in aquam mergerentur, pectus, ve-
ter pedes, & caput modico intervallo continen-
tum sit: non potuit pectus in aquam mergi,
quin pedes, & crura, cæteraque partes inferas
mergerentur. Quod si omnes partes videntur
pectus mergi solitas, fatendum est: cur non in-
meros, brachia, aut caput, de quibus multa
gillatim testimonia leguntur, eidem legi
damus? Prudentij verba, quæ ad hunc locum
pertinent, hæc sunt:

*Quis furor insanas agit at caligine mentes?
Ut mitra casariam cohibens aurata virilem,
Conbibat infusum croci, o religamine nativum,
Post inscripta oleo frontis signacula; per que
Vnguentum regale datum est, & chrisma perit
Ut tener incessus vestigia hymate verat,
Sericaq; infra actis fluitent ut pallia membris,
Post immortalem tunicam, quam pallio dicto
Texuit alma fides, dans impendibile regnum
Pectoribus lotis, dederat quibus illa renasci.*

Simile est, quod multi Patres hominem in bap-
tismo mergi testantur: Tertullianus lib. de
bapt. quoniam tanta simplicitate sine pompa, sine ap-
paratu nouo atq; uo, deniq; sine sumptu homo in aqua
demersus, & inter pauca uerba inelus, non multo, uel
in uolubundior resurgit: Augustinus serm. 201. de
tempore, mysterium Trinitatis in sacramento bap-
tismi demonstratur, dum tertia uice uerbo homo
mergitur, ut nouus surgere mereatur: Paulinus No-
bilis in epigram. Epist. 12. ad Seuer.

Mira Dei pietas, peccator mergitur undis:
& Theophylactus ad cap. 3. Iohannis: Symbola
sepultura, & resurrectio, in aqua illa perficiuntur,
tres meriones triduanæ sepultura symbola sunt: do-
mulo regreditur homo, sicut Dominus fulgidior & ela-
tor, in corruptionis ferens indumenta, qui in aquam
corruptionem submersit. certum enim est, hominis
uocem non partem aliquam, sed totum corpus
significare Præterea Paulinus in alio epigram-
mate eiusdē Epistolæ, hominis partes, quæ in
baptismo abluuntur, in nuēs, membra appellauit:

Aluis quicunq; animas, & membra lauacris.
quod nomen, plurali numero usurpatum, non
solum caput, uerum etiam alias partes uersas
fuisse, declarat. Et si alia argumenta, uel conie-
cturas requiris, Seuerum Alexandrinum con-
sule lib. de bapt. qui ipsam mentionem explica-
re aggressus, omnes ferè partes enumerat: *ner,*
inquit, attollit ex aquis à fronte, à torgo, & altera
laterum eius. ubi clare intelligimus, partium
multitudinem post baptismum, ab aquis ela-
tam esse. si uero baptizatus extollebatur: cer-
te quoniam mergi fuerat: quod si a fronte,

à tergo, & lateribus mergitur: quod, obiectum
 quod mergeretur, superfuit. Sed nihil apertius
 S. Augustini autoritate, ex eius hominibus
 neophytos ab Ivone Carnotensi, & Gratiano
 relata: in hoc ergo fonte, antequam in nos
 tingeremus, interrogauimus, credidisti Deum
 possumus etiam ex S. Gregorio Nysseno
 hac consuetudine certum aliquid elicere.
 Oratione de sancto baptismo homines
 Christi Domini exemplum secutos, cum baptizati
 bantur in aqua abscondi solitos, his verbis
 clarat: nos baptisma assumentes ad imitationem
 Christi Domini, & doctoris, & preceptoris nostri in terra
 dem non sepelitur, sed ad terram cognatam
 tum aquam venientes, in illa, sicut saluator
 nos abscondimus. Quibus cognata sunt, quae
 Iheronimus Carnotensis Episcopus ad Adeodatum
 scribit in hanc formam: sicut Dominus noster
 Christus tribus diebus, & tribus noctibus corpus
 sub terra sepulchro conditus fuisse describitur: ita
 homo sub cognato terra elemento, trina vice demeritur
 peritur: ac sic vitæ imitatione mysterij, dum demeritur
 gitur, sepelitur, dum educitur, suscitatur. Nec
 ferunt Honorij Augustodunensis verba de
 de cœna Domini: tri duo Domino conspersione
 ter undis immersi, quasi terra operimur. Si enim
 condendi, vel operiendi vocem consideremus
 tum corpus mergi solitum esse, nullus qui
 næ linguæ expertus non sit, inficiabitur. Multa
 præterea aliæ coniecturæ ad huius moris con-
 firmationem adduci possunt: velut, a Simone
 Metaphraste, cum de Constantini baptismo
 loqueretur, aquæ pelliculis: quæ ex vicentibus
 exciderat
 entem, in
 natis, qua
 pascuntur,
 ebile no
 in bapti
 tura, vi
 hiffet: a
 velle an
 pcoribus
 hanc. Pa
 Manro.
 hant at
 pante e
 er sanac
 formula
 ex his ig
 siaccura
 dubium
 a sum me
 gere sole
 nem nos
 moies ex
 in dies m
 penitus
 telatur
 do in sal
 tunc. Ap
 crmina
 Romæ
 manifest
 Ms. que
 Cyprian

exciderant, plenæ mētionem factam esse: aqua
 inquit. de vit. S. Syluestri, piscina erat ple-
 naria, quæ ex vlcibus exciderant, membranis, ac
 resurris, non secus, ac squammis piscium: cum cre-
 dibile non sit, tantam pellium multitudinem
 in baptisimi fontem excidisse, nisi totum cor-
 pus, unde excidere poterāt, in aquam mersum
 fuisset: ac, dum de mersione sermo est, surgendi,
 vel leuandi, aut exeundi verbum à veteribus scri-
 ptoribus, Albino de Diuin. Offic. cap. de sabb.
 Pasch. vt autem surrexit à fontē, Rabano
 Mauro. lib. 1. de Institut. Cleric. cap. 28. liniat
 bat. 7. atum leuatum ex aqua, Simeone Meta-
 phrasite de vit. S. Syluestri. exiit itaque Imperator
 ex lauacro, ac aliis vsurpatū fuisse, quæ loquendi
 formula toti corpori, non vero parti tribuitur.
 Ex his igitur siue coniecturis, siue testimoniis,
 si accuratè à lectoribus considerentur, nemini
 dubium esse potest, quin ministri baptizandū
 à summo vertice ad imos pedes in aquam mer-
 gere solerent: significantes proculdubio, om-
 nem noxam, quam vel per Adæ peccatum ho-
 mines ex origine contraxerunt, vel sua sponte
 in dies multifariam concipiunt, baptisimi aqua
 penitus tolli: quemadmodum S. Augustinus
 testatur homil. 91. de tempore his verbis: quan-
 do in saluari lauacro tertio Christiani merguntur,
 tunc Aegyptij, id est, originalia peccata, vel actualia
 crimina quasi rubro mari sepeliuntur. Atque hoc
 Romæ adhuc vsitatum etate Sancti Gregorij,
 manifestum fit ex ipsius sacramentorum libro
 Ms. quem citat Pamelius in Epistolam 76. S.
 Cypriani ad Magnum. Idq; ab Angelis, Græcis,

Mersio to-
 tius corpo-
 ris in bap-
 tismo quid
 significaret

Consuetu-
 do mergē-
 di totum
 corpus in
 baptismo
 durauit vs-
 que ad tē-
 pora S. Gre-
 gorij, &
 nunc etiam
 durat mul-
 tis in locis.

69

& Moscouitis etiam num obseruari, Eusebii ad marginem eiusdem Epistolæ, Hieronymus Constantinopolitanus respon. 2. cap. 4. mundus Liber Baro de reb. Moscouit. in bapt. & Ioannes Faber de religione Moscouitarum præclarè notaue runt. cum ab Ecclesiâ Occidentali primum obseruari ceperit, hæc consuetudo leuis tinctionis, qua nunc vniuersè tenentur nempe infantum, cum iam maximum ætatis fuerit, quod admodum simus esset adulterum baptismus, quod dicit post tempora Caroli Magni, ac Ludouici Pij, circiter annum Christi nati 875. Vt non merito ridere possimus Eunomianorum heresim, qui, infernas corporis partes fœdè orati, solum vsque ad pectus aqua tingunt, sicut tradit Theodoretus li. 4. hæretic. fasc. cap. de Eunomio, & Actio his verbis: *partem baptizantes, ad pectus vsque aqua maciunt: reliquis autem partibus corporis, tanquam minandis, aquam adhibere prohibent.* quorum etiam abluendi modum ibidem legere possumus, sed ita teter est, vt eum fugiat, & timidet oratio.

Leuis tinctionis
mos cur &
quando in
troducitur.